

Бранна В. Радовановић

М А Ј К А

Запроси неки момак девојку на четири конака далеко од свог села. Кад дође уговорени дан, кренуше се весели сватови, засвираше свирке свакојачке, па пред девојачки дом.

Кад тамо, дочека их кукњава и лелеци, а уместо рузмарина — босиок. Пријатељи им рекоше да је девојка изненада умрла и да је већ сахрањена. Али, ипак их не врате празних руку, већ за покој душе несрећне невесте све сватове дариваше њеним даром, а посебно несурењеног младожењу, па их потом испрате натраг.

Враћајући се тужни, у једном селу сватови чују да ту има добра девојка, па пођу да је траже и виде.

Нађу је у забрану, испод гробља, где чува туђе овце и плете туђе плетиво. Из разговора с њом дознају да нема ни оца ни мајке, да је сирота и да живи сама од свог рада.

Допадне се то младожењином оцу, па је стане и даље запиткивати. А кад се увери да је она и врло паметна и разборита, каже јој шта их је снашло и запита би ли она пошла за његовог јединца.

Девојка погледа по сватовима, одмери младожењу, па одговори:

— Чекајте, док питам мајку!

Сватови се у чуду погледаше, девојка пође горе на гробље, а отац младожењин, кум и стари сват за њом.

Девојка дође до материног гроба, прекрсти се, пољу-би земљу, и рече:

— Мајко, дошла сам да ми даш савет!

Не прође ни неколико тренутака, а из гроба се зачу глас:

— Прилика је, кћери, удај се, и нека си ми срећна и благословена!

Кад људи чуше глас из земље, сви до једног без речи остадоше. Први се снађе младожењин отац:

— Девојко, ти ил си вила, ил си њена друга, кад и са мртвима знаш да разговараш?

А девојка ће:

— Нисам, чико, ни вила, а ни њена другарица, већ чиним оно што ми је мајка на самрти рекла: Кад ти, кћери моја, у животу буде тешко, или кад ти устреба какав савет, дођи на мој гроб, позови ме, и ја ћу ти казати шта и како ти ваља да чиниш.

Онда сватови узму девојку, ставе је на коња и крену се кући, опет уз песму и свирку сватовску.

Цео овај крај, од пута па до гробља, прозову МАЈКА, по томе што и мртве мајке брину о својој деци, и чувају их да не погреше и са пута не скрену.

И како онда, то се име и до данас сачува.

ПОВЕЉА
ОКРОВА

НАНОМИР И НАНИШТЕ

У Калиновцу, код Уба, била лепа и богата девојка Јана, која је сама себе прозвала Нана, јер као мала није умела да каже своје право име.

Кад је дошло време да се уда, Нана згреши са слугом и роди здраво мушко дете.

Скоче осрамоћена браћа, па Нану са дететом одјуре од куће, у шуму, где им је била колиба. Доцније, бојећи се за свој и детињи живот, Нана остави и то место, и с дететом у наручју побегне у бели свет, без трага.

Немајући од чега да живи, са дететом у наручју, одлазила је на околна гробља, скупљала оно што се ту доносило за душе покојника, и тиме се прехрањивала.

Једног дана, сретне је на путу код манастира Боговађе калуђер, па је стане запиткивати зашто проси кад је здрава, чије јој је то дете, и све оно што људе обично занима да чују. Нана му по реду исприча своју несрећу, а калуђер кад то чује, а нарочито кад сазна да дете није ни крштено, каже јој:

— Не плачи, несрећна жено! И моја је мајка била твоје судбине. О она је погрешила и мене као копиле родила, па су и њу њена браћа отерали у свет, да би скинули с куће срамоту. А кум, наш стари кум, одбио је да ме крсти, бојећи се да га сељаци не прозову копилски кум. Него, каже јој на крају калуђер, хајде да ми то дете крстимо, да га уведемо у ред људи, а ти ми кажи какво би име желела да дам том твом сину.

Не премишљајући много, Нана му каза:

— Ја сад, ето, видиш и сам, немам никог свог на овом свету, до овог мог сиротана и бездомника, који ни крштено име нема. И пошто ми је овај мој син све што имам и мој једини свет, волела бих кад би му дао некако тако име.

Замисли се калуђер, па рече:

— И моја је мајка баш тако неко име желела, али се нико не нађе да ми га да. Али, ја ћу га дати твом си-

ну. Те се, велиш, зовеш Нана, и син ти је, кажеш, све на свету, једини свет. Даћу му онда име Наномир, јер се свет у нашим књигама каже мир. Од данас се, дакле, твој син зове Наномир — Нанин свет.

Где се ово крштење догодило, прозваше људи НАНОМИР, по имену Наниног сина, а место, где је Нана била изгнана из родитељске куће НАНИШТЕ.

ДЕВОЈАЧКИ БУНАР

Хајдуковао Старина Новак по гори Романији са својих девет синова. Свуда је био радо виђен и лепо приман, али никако није могао своје синове да ожени, јер нико не да девојке за хајдуке.

Пожали се он на то једном свом пријатељу, а овај му да савет да остави Романију, па да пређе у Србију у неки непознат крај, да тамо ископа бунар и око бунара постави јаке страже, па затим да објави да је ископао бунар на који свака девојка може слободно доћи по воду, без страха да ће је Турци изненадити и уграбити. А кад девојке дођу на бунар по воду, каже му даље пријатељ, момци ће знати шта им даље ваља радити...

Старина Новак послуша пријатеља, дође у Колубару, у село Дудовицу, побије и заплаши околне Турке, постави страже на Великом и Малом Брду, па између ова два брда ископа бунар и пусти глас да је ископао бунар за девојке на који свака може доћи слободно по воду, без страха и опасности од Турака.

Глас се брзо разгласи. Испочетка бојажљиво стадоше ићи девојке на бунар, а кад победише страх и осетише слободу, долазаху не само по воду, већ се ту крај бунара упознаше и са синовима Старине Новака. Недељом и празником са хајдуцима и сеоским момцима ту се поче хватати и коло.

Тако је то трајало све док не дође време да се хајдуци селе на зимовник. Тада се Старина Новак опрости са сељацима, па дугу пушку преко средине, а сваки син по девојку коју је изабрао, па у Босну.

Они одоше, а остаде прича да се прича. Мало и Велико Брдо на којима је Старина Новак поставио своје страже прозваше се МАЛА и ВЕЛИКА СТРАЖА, а бунар који је ископао — ДЕВОЈАЧКИ БУНАР. Овај бунар огласи се да је лековит, те су са њега узимале воду у одређене дане девојке које нису могле да се удаду не би ли се брже удале.